

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**AntiLutherus Judoci Clichtouei Neoportuensis. Doctoris
Theologi, Academiae Parrhisie[n]sis**

Clicthove, Josse

[Köln], 1525

VD16 C 4189

Q[ui] recte constitutum sit, uerba consecrationis panis & calicis, debere esse secreta, illorumq[ue] formam a quopiam mutari non posse, citra propriæ salutis iacturam. XIX

urn:nbn:de:hbz:466:1-36183

igne acerbissimæ passionis & feruentissimæ charitatis qui factus etiam est uaticum nostræ peregrinationis: ut eius ductu et uirtute tantum deueniamus in montem illum dei excelsum: ubi uidebitur deus deorum in Sion. Et hinc in modum cæterarum figurarum omnes in illo officio celeberrimo adductæ: præclarum aliquid et sublime designant mysterium, quod in sancta eucharistia ut ueritate et exemplari eminenter elucere conspicitur. Non ergo contemnat quisquam alto supercilio irreligiosorum spiritu, celebratissimum illud & ingentis excellentiæ atque dignitatis officium: de sanctissimo eucharistiæ sacramento compositum. ne illo contemptum, & deum & supercælestem sacramentum (quod per illud decentissime laudatur) aspernari & subannare conuincatur. ne denique in suæ impietatis poenam, illos ascribat numero: de quibus ait propheta in psalmo. Qui habitat in cælis, iridebit eos: & dominus subannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua: & in furore suo conturbabit eos. aut eorum: de quibus ait dominus. Qui contemnunt me erunt ignobiles.

Psal. 2.

1. Regum 2.

¶ Quod recte constitutum sit uerba consecrationis panis & calicis, debere esse secreta illorumque formam, à quopiam mutari non posse: citra propriæ salutis iacturam. Cap. XIX.

Num certe uidetur Lutheri fuisse studium ac molimen quicquid ad ecclesiæ honestatem & ornamentum attinet, quicquid item in ea rite decenter & probe ordinatum est: conuellere, rescindere, atque sabuerere. Quod cum ex præcedentibus, tum ex his quæ ex eo proponenda supersunt: conspicuum omnibus esse facile poterit. Enim uero in sexto suo dicto, in primo huius libri capite posito (quod omnino, & quantum ad tres eius partes: in hoc capite conabimur elidere) constitutionem illam etiam improbat impudens: qua rectissime cautum est in sancto missæ ministerio uerba consecrationis debere esse secreta, uocemque submissa à sacerdote proferenda, contendens, ut ecclesiasticis aduerfetur institutis (nam rectis maiorum legibus contradicendi studio: totus gestiens agitur, fertur & rapitur) illa omnibus esse debere uulgata. ¶ Sed parum considerauit Lutherus, hoc dicens: in quanta reuerentia ac ueneratione, uerba illa sacratissima sunt habenda, quantumque facienda. quæ si palam & alta uoce proferrentur coram populo astante: uilescerent tam frequentiauditione, atque sordescerent tali diuulgatione. Immo eadem

II.

dem

LIBER SECVNDVS

dem sacra uerba adita in publicum, possent à laicis ad usum incō-
cessum accōmodari: & temerario ausu super ipsius sacramenti ma-
teriā ab eis præter ipsorū officiū proferri. Quod nonnulli quon-
dā superba p̄sumptione tentasse legūtur: & p̄sentes ultrice dei de-
extra dedisse poenas. Ne igitur inuulgata ea uerba sanctissima, ha-
beantur cōtemptui & floccipēdātur à uulgo, ne ue ad illicitū con-
uertātur usum à plebe: prudētissime sancitum est à priscis patrib⁹
ecclesie sancte primoribus, nō modo uerba sancta cōsecratiōis, sed
& totum sacrum canonē, demissa uoce à sacerdote sacra faciente
legi debere: ut silentio honoretur magis, & secreta lectione habea-
tur augustior. Quod etiā simbolo quodā & signo mystico signifi-

Num. 4

catū est in ueteri testamēto: ubi per Moysen p̄cepit dñs ipsi Aa-
ron & filijs eius, ut soli ingrediētes tabernaculū: omnia eius uasa in
uoluerēt. & cum mouēda essent castra: illa portanda singulis filijs
Caath distribuerēt. Ipsi uero filij Caath ac cæteri: nulla curiosita-
te uiderēt quæ sunt in sanctuario, priusquā inuoluerentur, alioqui
morerentur. Quod quidem p̄ceptū sub figuratū inuolucro nobis
subindicat, in noua lege (quæ ueritas est & exemplar ueteris) uer-
ba illa quæ ad offerendū singulare illud sacrificiū sunt sanctissi-

III.
Dionysius.

me ordinata & peculiariter adaptata: cum magna reuerētia cōtegi
debere, imperuiāq; & inaccessa uulgo fieri. ¶ Cōsonat huic sacro
instituto & beatus pater Dionysius: circa principiū libri de cælesti
hierarchia, his uerbis Timotheum (ad quem opus illud scribit) cō-
pellans. Tu autem ò fili, iuxta quod sancit nostra pijsima ac sa-
crosancta traditio: & ipse quæ sancte dicūtur, cōgrua suscipe pieta-
te, ac diuina discendo, diuinus efficere. & sancta mētis recessibus
cōdens: ea ut eximia & cōiungēdi nos deo uim habētia singularē,

Mat. 7

à prophana multitudine inuiolata custodi. Nefas enim est (ut sa-
cra testantur eloquia) spiritualium margaritarum purissimum il-
lum ac permixtionis ignarum, perlucidumq; decorem & ornatū,
totius uenustatis authorem: in porcos abijcere. Idem quoq; circa fi-
nem libri de ecclesiastica hierarchia: eandem confirmat sententiā
dicens. At uero efficientes consecrationis preces, fas non est scri-
pto interpretari: neq; ipsarum arcanum, siue illas quæ in his ex deo
fiunt uirtutes, è secreto in publicum efferre. Hæc ille. Quæ autē p̄-
ces: sunt efficiētēs cōsecratiōis: nōne sanctæ illæ oratiōes, quæ in
sacra

sacro missæ canōe & ante cōsecrationē salutaris hostiæ & post cōsecrationē ponūtur: cōiunctæ sanctissimis Christi uerbis, quib⁹ cōsecratio cōficitur: Fas igitur nō fuerit, iuxta diuini patris Dionysii sententiā: uerba illa cōsecratoria cū antecedētibus & subsequenti bus orationibus, proferre in propatulū, sed suppressa manere debent & tacita. ¶ Præterea sugillat aduersari⁹ noster in eodē sexto suo dicto, prius citato: & hāc sententiā ueritati maxime cōsentaneam, quod mutantes formam uerborū cōsecratiōis ab ecclesia præscriptā: peccati mortalis labem cōtrahant, cum tamē euāgelistę (inquit) & Paulus nullam certam & eādē formā descripserint. Sed dicat (oro) Lutherus, nōne graui culpæ obnoxio⁹ est minister: qui præscriptā à dño suo regulam & obseruari quidē facili, aut inerti negligentia trāsgredit. aut ex electiōe & certa malitia infringit: Quisque autē sacerdotū sacra faciens, in altissimo illo missæ mysterio est minister ecclesiæ sanctę: a qua accepit certam uerborū formā, ad cōsecrationē sacrosanctę eucharistiæ pficiendā. Ergo eā formā nō obseruās, uel ppter incuriā & minus exactā attētionē, uel propter animi nequitia uolentis nouitatē aliquā inducere, uel propter suā, alia q̄ definierit ecclesia, uti uerborū forma: haud dubie re⁹ efficitur mortiferi delicti. Neq; ad culpæ illi⁹ excusationē aut extenuationē, quippiā facit idipm: quod pro sua ratiōe de euāgelistis & beato Paulo adducit Lutherus. eos scilicet nullā certā uerborum formā attinētē ad cōsecrationē, conscripsisse. Quoniā singuli eorum narrationē institutionis altissimi sacramenti eucharistiæ texere studuerūt, reiq; gestæ ueritatē describere: nō autem formam certam uerborū, qua usus est Christus in illius institutionē mysterij, aut qua uti debeat ecclesia in cōsecratione, exprimere. Idcirco eādē sententiā diuersuario uerborum cōtextu explicueūt. neq; suis scriptis præscripserunt legem ecclesiæ, aut certā determinarūt formā: qua debeat ecclesia in cōsecratione sancti panis & calicis salutariferi, semper uti. ¶ Cæterū in decretaliū epistolaz; libro tertio, titulo de celebratione missarū, cap. cū Marthæ. Innocētius tertius scribēs Lugdunensi archiepiscopo, diffuse & luculēter ostēdit: q̄ si qua uerba sunt in canone missæ (ea præsertim parte: quæ ad cōsecrationem panis & uini attinet) quæ ab euāgelistis dicta nō fuerunt: nos credere debere, quod ea apostoli à Christo, & ab aposto-

D
lis

LIBER SECVNDVS

lis eorū successores acceperūt. Declaratq; ibidem particulatim: q̄ modo ea quæ ultra expressionē euangelij addunt in canone misse (ut hæ tres particulae. subleuatis oculis in cælum. æterni testamen-
 ti. mysterium fidei) possunt ex alijs locis euangelij comprobari. De-
 mum in fine huiusmodi discussionis: hæc subnectit sententiã. Credi-
 mus igitur, quod formam uerborū sicut in canone reperitur: & à
 Christo apostoli, & ab apostolis eorū acceperint successores. Cui
 quidē sententiã à tota ecclesia approbatã stādum est: neq; in dubi-
 um trahēdum aut fluctuādum animo, quænam certa sit forma uer-
 borum: qua uti debeat sacerdos in cōsecratiōe sacramēti eucharis-
 tiæ. Nemini enim addubitare nunc licet aut hæsitare: quin ea sit
 una & certa forma, qua hæcenus usa est & quotidie utitur ecclesia
 sancta. à qua ne trāsuersum quidē (ut aiūt) unguē discedere: cuiq;
 datū est. ¶ Insuper & eam reprobat laudabilē obseruationē Lu-
 therus in sexto suo dicto prius posito: quod nō liceat nisi unctis di-
 gitis hostiã tāgere, cū tñ illa iã cōsecrata (inqt) à palla & calice a-
 lijsq; rebus inanimis tāgatur. Verū hæc proponēs, minus attēde-
 re uidetur: q; cuiuspiã rei sacrę dignitas & sanctitas eo cōprobatur
 indicio apud homines, quod nō cuiusuis oculis pateat aut manib;
 cōtractari possit: sed eorū dūtata, qui sacris initiati sunt, & ecclesi-
 asticae sorti addicti. Eñ uero legitur Oza, quoniã ultra suæ fortis
 cōditiōem manū arcæ admouerit: subita morte à domino fuisse p-
 cussus ob suam temeritatē. In libro etiã Nūeri, legimus iussisse do-
 minū, quod quādo mouēda essent castra: filij Caath portatēt uasa
 sanctuarij inuoluta ab Aaron & filijs eius, & nō tāgerēt ea, ne mo-
 riātur. Et canonicis sanctionibus prohibētur laici, manibus attre-
 ctare rem sacrã: ut calicē aut hostiã cōsecratã. Siquidē in libro de-
 cretorū, distinctiōe uicesima tertia, capi. sacratas. refertur Soteris
 summi pōtificis cōstitutio: qua phibuit mulieres deo dedicatas cō-
 tingere uasa sacrata & uestimēta altaris, scribēs in hunc modū o-
 mnib; episcopis Italiae. Sacratas deo fœminas uel manachas, sacra
 uasa uel sacratas pallas penes uos cōtingere, & incensum circa alta-
 ria deferre: perlatū ē ad apostolicã sedē. q̄ omnia, reprehensione ple-
 ne esse & uituperatiōe: nulli recte sapiētū dubiū est. Quapropter
 huius sanctæ sedis autoritate: hæc omnia uobis refecare funditus
 quã citius poteritis, cēsemus. & ne pestis hæc latius diuulgetur: p
 omnes

omnes provincias abstergi citissime mādamus. Hæc ibi. Quod si deo cōsecratae sanctimoniales nō possunt cōrectare manu uasa sacra & uestes, ad altaris ministeriū accōmodatas: quāto min⁹ eadē cōtingere poterūt mulieres nō sacratę deo per uoti professiōem, aut laici nulla cōsecratione diuino cultui mācipati? Eadē quoq; distinctione, cap. nō oportet insacros. ex cōcilio Agathensi de promitur hoc decretū. Nō oportet insacros ministros licetiā habere in sacriū (quod Græci diaconiū appellāt) ingredi, & continere uasa dominica. Sic ibi. Ex quo dilucidū est: laicis ip̄is interdictū esse cōtactum uasorū & uestium sacrarum. Insuper beatus Cyprianus sermone quinto (qui est de lapsis, & coronatis iam martyribus: uel ad uitam seruatis) refert mulierem quādam cum manibus suis sanctam eucharistiā in sacro conditorio repositam attrectare tentaret: miraculo prohibitam esse, igneq; inde erumpēte deterritam, ne id faceret. Eius uerba sunt hæc. Et cum quædā (mulier scilicet) arcam suam in qua domini sanctū fuit, tētasset aperire: igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere. Hęc ibi. Haud dissimilitatiōe, nō quis parte manu, res sacratissima ut sancta eucharistig hostiā est cōrectāda: sed ea tātum, quæ ad attactū tā p̄clari sacramēti est cōsecrata p̄ouficali benedictiōe: quo maior declaretur reuerētia & honoratio tam sublimis mysterij. Rationabilis est igitur & legitima ea sanctio, quæ prohibet hostiam cōsecratā cōtingi quauis alia manus parte: quā duob⁹ primoribus utriusq; manus digitis, ad cōtactū illū oleo sancto delibutis. ¶ Neq; id in oppositā

Cyprianus

VII.

D 2 sacra

sacra contingit: episcopali benedictiōe est huic sacro ministerio deputata. Calix etiā cū patena (ut uulgo uocant) cōsecratiōe pontificali & inunctione est sacratus: ad diuinū in eo peragendū sacerdotalis ordinis officii. Quare cū hic preciosum Christi sanguinē cōtinet: forma uini obiectū, & illa hostiā cōsecratā sibi suppositā contingit: nullus illic est sanctissimi sacramēti eucharistiæ ad rem prophanā aut nō sacrā contactus. Neq; ex eo, ualidū sumi pōt argumentum: qualibet manus parte, sanctā eucharistiā cōtingi posse.

¶ Rationabilē esse constitutionē ecclesiasticā, quod à ieiunis consecratur & sumatur eucharistia: contra Lutheri placitum. Cap. XX.

I. **D**inceps & illud summopere cōmendabile ecclesiæ institutum reprehendit Lutherus in septimo suo dicto ante citato, & hic excutiendo: quod sancit sacratissimam eucharistiā à ieiunis sumi debere. Tale est (inquit) quod ieiunium naturæ effinxerunt: ut si guttā aquæ uel imprudēs glutuerit: eo die indignus sit cōmuniōne. Ofurorē: furore furiosorem, Indignū est (inquiunt) ut in os Christiani aliud intret: priusq; corpus domini intrauerit. O festiua ratio. Forte nec nebulā nec aërem prius intrare licet os Christiani: quā corpus domini intrauerit. ut sacerdotibus respiratione & uita interdicator: usq; post missam & communionem. cum Christus & apostoli post coenam communicauerint: ac fere fiat, ut moderato cibo sumpto: & os mundius, & caput purgatius, & halitus incorruptior, totumq; corpus dignius sit: quā ieiunis, & à somno. Hæc Lutherus. Quibus extremā animi sui uersaniam & impudentiā execrabilem clare patefacit uniuersis: cum laudabili & magnopere probando ecclesiæ præcepto de sumendis à ieiunis sacra eucharistia, per decretum etiā decimæ tertie sessionis sacrosanctæ synodi Constantiensis, contra pullulantes ea tempestate hæreses, denuo approbato refragari studet. cum itidē beati patris Augustini uerba habet ludibrio, subsannationeq; prosequitur: quæ ipse sacer antistes conscripsit super hac materia. citanturq; in uolimine decretorum, de consecratione, distinctiōe secunda, cap. liquido apparet, in hūc modū, Placuit spiritui sancto, ut in honore tati sacramenti

Augustinus.